

цьому його об'єктивності у показаннях тощо. Вбачаємо ці питання напрямками подальших наукових досліджень.

1. Закон України «Про запобігання корупції» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 49, ст.2056) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>

2. Кримінальний кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14?find=1&text=%D0%BA%D0%BE%D1%80%D1%83%D0%BF%D1%86#w1_1

3. Кримінальний процесуальний кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/conv#n2078>

4. Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970—1980) URL: <http://sum.in.ua/s/vykryvach>

Гій Тимофій Олександрович
заступник директора Запорізького
НДЕКЦ МВС України

Можечук Люся Василівна
старший науковий співробітник
відділу організації наукової роботи
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДО ПИТАННЯ УЧАСТІ ГРОМАДСЬКОСТІ У ЗАХОДАХ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

В умовах сьогодення все більших масштабів набуває таке негативне явище як корупція, яка в свою чергу перешкоджає формуванню правової держави та ставить під загрозу існування громадянського суспільства в цілому. Питання корупції, її природа, шляхи подолання були висвітлені у працях таких вчених як В.В. Белєвцева, А. Гайдука, Р. Калюжного, А. Комзюка, С. Кохана, С.О. Кравченка, С. Ківалова, М. Мельника, Є. Невмержицького, А. Тінькова, М.І. Хавронюка та інших.

Українське суспільство і влада задекларували своє негативне ставлення до корупції та визначили впровадження антикорупційної реформи в Україні одним із пріоритетів для держави. Були створені спеціальні інституції для запобігання корупції й боротьби з корупціонерами (Спеціалізована антикорупційна прокуратура, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК), проте за період створення та діяльності таких інституцій протягом 2015-2019 рр. вони не виправдали очікувань суспільства. Однією з причин недовіри до вищезазначених органів став низький рівень комунікації та взаємодії громадськості та антикорупційних органів [1, с. 23]. На сьогодні, як показує досвід зарубіжних країн, ефек-

тивним та результативним у заходах із запобігання корупції є залучення громадськості як важливого елементу антикорупційної системи, а тому слід розглянути головні аспекти такої практики в Україні.

Перш за все, слід наголосити на тому, що корупція – соціальне явище, яке проявляється у багатосторонніх вертикально горизонтальних зв'язках в суспільстві та державі. Особливістю сучасної корупції в нашій державі є її інституціональний характер, формування корупційних «ланцюжків» і мереж, проникнення в усі сфери державного управління (судова система, правоохоронні органи, поліція, армія, освіта, медицина тощо), в результаті чого ставиться під загрозу діяльність державних інститутів і забезпечення національної безпеки [2, с. 42].

У 2014 році в Україні постало питання щодо проведення антикорупційної реформи. У жовтні 2014 року Верховна Рада України прийняла закони України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки» та «Про запобігання корупції». У статті 1 Закону України «Про запобігання корупції» поняття корупції визначено як використання особою, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей [3].

Стаття 21 Закону України «Про запобігання корупції» закріпила форми участі громадських об'єднань, їх членів або уповноважених представників, а також окремих громадян у заходах протидії корупції. Так, зокрема, вони мають право: 1) повідомляти про виявлені факти вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, реальний, потенційний конфлікт інтересів спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції, Національному агентству, керівництву чи іншим представникам органу, підприємства, установи чи організації, в яких були вчинені ці правопорушення або у працівників яких наявний конфлікт інтересів, а також громадськості; 2) запитувати та одержувати від державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування в порядку, передбаченому Законом України «Про доступ до публічної інформації», інформацію про діяльність щодо запобігання корупції; 3) проводити, замовляти проведення громадської антикорупційної експертизи нормативно-правових актів та проектів нормативно-правових актів, подавати за результатами експертизи пропозиції до відповідних органів, отримувати від відповідних органів інформацію про врахування поданих пропозицій; 4) брати участь у парламентських слуханнях та інших заходах з питань запобігання корупції; 5) вносити пропозиції суб'єктам права законодавчої ініціативи щодо вдосконалення законодавчого

регулювання відносин, що виникають у сфері запобігання корупції; 6) проводити, замовляти проведення досліджень, у тому числі наукових, соціологічних тощо, з питань запобігання корупції; 7) проводити заходи щодо інформування населення з питань запобігання корупції; 8) здійснювати громадський контроль за виконанням законів у сфері запобігання корупції з використанням при цьому таких форм контролю, які не суперечать законодавству; 9) здійснювати інші не заборонені законом заходи щодо запобігання корупції [3].

Як результат, у 2019 році НАЗК оприлюднило статистику згідно якої кількість виявлених правопорушень збільшилася, що свідчить про досить активну участь громадськості у запобіганні та протидії корупції. Так, із початку 2019 р. НАЗК опрацювало 2646 повідомлень фізичних та юридичних осіб про неподання або несвоєчасного подання декларацій. Станом на 01 квітня 2019 р. НАЗК затвердило 114 обґрунтованих висновків за фактами умисного неподання декларацій (за аналогічний період 2018 р. – 10).

Крім того, з початку року складено 183 адмінпротоколи за порушення вимог фінансового контролю (за аналогічний період 2018 р. – 9); 60 із цих протоколів складені за фактами несвоєчасного подання декларацій, а 123 – за фактами неповідомлення або несвоєчасного повідомлення про суттєві зміни у майновому стані [1, с. 24-25]. Таким чином, участь громадськості є одним із важливих елементів механізму запобігання корупції, проте наразі існують і проблемні аспекти у даному напрямі.

Серед перешкод участі, зокрема, громадських організацій у протидії корупції, як показують результати соціологічних опитувань, є наступні: 1) брак єдиної інформаційної платформи для зв'язку влади із громадськими організаціями, яка могла б налагодити діалог між цими двома сторонами; 2) неможливість існування організацій виключно за рахунок власних коштів – вони здійснюють свою діяльність переважно за кошти національних та міжнародних донорів; 3) недосконалість законодавства (зокрема, відсутність більш широких повноважень громадськості, недостатня захищеність викривачів корупції) і т. д. [4, с. 232,234].

Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що корупція є одним із негативних явищ, яке несе загрозу багатьом елементам суспільно-політичного ладу, гальмує демократичні перетворення в цілому. Залучення громадськості до протидії корупції є дієвим інструментом запобігання поширенню такого явища.

1. Марченко А.В. Форми участі громадськості в реалізації антикорупційної реформи в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Вісник НАДУ. Серія «Державне управління»*. № 1. 2020. С. 23-29.

2. Сковчиляс-Павлів О.В. Корупція як негативне соціально-правове явище: ознаки та причини. *Право та державне управління*. № 2 (35). Том 2. 2019. С. 41-46.

3. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 10.11.2020).

4. Білецький А.В. Досвід участі громадськості у заходах щодо запобігання корупційній злочинності в Україні. *Проблеми законності*. Випуск 136. 2017. С. 225-235.